

MUNCZY BÉLA

Ifj. Munczy Béla hegedűművész, cigányprímás születésének ideje bizonytalan, valószínűleg az 1896-os esztendőre tehető. A háborús naplók író ifj. Munczy Béla a világhírű prímás, Munczy Lajos unokaöccse volt.

A Munczy család neve szorosán összefüggött Sopron 19-20. századi zenei életével, zenekultúrájával. Feltehetően Pápa környékéről 1861-ben költöztek Sopronba, a kisgyermekkorán részesültek zenei oktatásban, muzsikusi pályára szánták őket. Az unokatestvér Munczy Lajos (1846–1910) éveken át a Bécsi Opera kitüntetett első hegedűse volt, később saját zenekart szervezett, az 1880-as évek második felében már a világot járta. Együttesében muzsikált klarinétos édesapja és csellista öccse, Béla, valamint hegedűművész sógora Makkay Béla.

Az ifjabb Béla szüleit korán elvesztette, hegedülni tanult, de az első világháború megtörte pályáját. Besorozták katonának, a magyar királyi I. honvédség 3. zászlóalj 3. századának 3. századánál szolgált, az olasz (1916), majd az orosz-lengyel fronton (1917). Első világháborús frontnaplói mára már néhol alig olvasható, ceruzával írott kötetben maradtak fenn. A naplók oldalai szinte napi részletességgel ismertetik az isonzói front poklát, majd az ennél nyugodtabbnak tűnő „keleti” frontot; a lövészárk kiskatonájának mindennapjait, túlélési stratégiáját, mozgástereit. A naplókba olykor versbetétet is írt. E mellett fennmaradt több, döntően mostohaanyjához írott tábori levelezőlap, dalműveiből pár darab, néhány frontfénykép, amely az együtt fényképezkedő bajtársak mellett a cigányzenészek békésebb

pillanataiba is betekintést nyújt. Munczy Béla nagyon részletes 1916-1917. évi frontnaplói nem csak az első világháború időszakának nagy jelentőségű, publikálatlan kordokumentumai, amelyben egy közkatona mindennapi frontélete, félelmei, vágyai elevenednek meg, de külön specialitása e dokumentumnak, hogy mindezeket a sorokat egy nagytehetségű, ismert cigányzenész család egyik tagja vetette papírra.

A Feljegyzéseinek középpontjában az otthon maradt hozzátartozók és a zene állt: „*Tegnap mielőtt elindultam volna aludni sokat járt a fejemben, hogy mi lesz velem, ha az Isten haza segít épen. Most már 8. hónapja is elmúlt, hogy katona vagyok és a muzsikával nem foglalkoztam és több mint egy hónapja, hogy hegedű nem volt a kezemben. Még csak most tudtam volna igazán a muzsikának élni és tanulni.*” - írta 1916. augusztus 24-én.

A zenéhez való kötődéséről vallott, amikor a fronton működő roma bandáról tudósított: „*Beszélték, hogy van itt egy kis roma banda a tiszték részére... Megkértem őket, ha tudnak valamit az érdekemben tenni, úgy tegyenek.*” Kérésére 1917. július 22-én beválasztották a pótzenekarba: „*Ebéd előtt hívtak. Megkaptam a hegedűt és a százados muzsikáltatott velem. Velem meg volt elégedve, egy brácsás is van az is kapott brácsát. Még egy hegedű van azt meg egy falusi roma kapta meg. Ez szegény nem sokat tud. A századosnak sem tetszett. Még egy szakasz vezető is jött hozzánk. Ez nagyon ügyes, mi alkotjuk a pót zenekart. Ebéd után mindjárt hívtak is bennünket muzsikálni. Később hozzánk jöttek a többi romák, vagyis a régi banda is és térzenét csináltunk. Holnap ide hurcolkodunk a többi romához, kapunk egy külön fedezéket és együtt lesz az egész banda. 9-en leszünk...*” Valamennyi napló hangvétele végigkíséri a remény, a várakozás egy szebb, békésebb jövő iránt. Az utolsó napló ismét az olasz harcszíntérről tudósított, majd 1917. december 31-vel szakadt meg Görr városának visszafoglalásával. Nem tudjuk azt, hogy Munczy Béla pontosan mikor szerelt le, de hazatérve zenekart alakított és a zenének élt. Fiatalon, 1938 tavaszán, nem kizárt, hogy a fronton szerzett betegségeknek is köszönhetően hunyt el.

Munczy Béla egyedinek nevezhető frontnaplói az elmúlt évek során kerültek elő testvére, Munczy Lenke (1902–2001) levéltári anyagából, aki zongoratanárnő volt Sopronban. A család nagy értékű képgyűjteményét a

Soproni Múzeumra, eladott ingóságainak összegét pedig a zeneiskolára bízott alapítványnak hagyta. A családi iratok sokaságán keresztül, melyek személyi dokumentumokat, anyakönyveket, iskolai értesítőket, levelezéseket és fényképeket tartalmaznak a cigányzene jeles képviselőinek életútja és története bontakozik ki, akik a magyar népzene kivül operettekkel, operákkal is elbűvölték a nagy közönséget. Munczy Lenke halálával kihalt a Munczy család, amely faluról jött, városivá lett és polgárosodott. A zene mesterségbeli tudásának átadásával művészeket nevelt. Anyagi és szellemi értékekben úgy gazdagodott, hogy közben városának kultúráját is gyarapította. 1938 április végén hunyt el.

Irodalom:

Berecz Dezső: 70 éve halt meg Munczy Lajos In: Soproni szemle. 34. évf. 1. sz. (1980.) 2. sz. p. 184-187.;

Baranyai Lenke: A Munczy család. In: Soproni szemle. 57. évf. 1. sz. (2003) p. 70-77.

Szakács Anita, D. : Munczy Béla cigányprímás első világháborús frontnaplói (1916-1917). In: Cigánysors. 2. kötet. Pécs. 2009. p. 91-96.

Internet:

Múltkor történelmi Magazin weboldala. http://multkor.hu/20090903_egy_ciganyprimas_naploi_az_első_vilaghaboru_borzalmairol

Letöltés: 2013. 03. 22.